మీరు ప్రక్క పాపిడ తీసికొన్నను మధ్యపాపిడ తీసికొన్నను వ్రేలాడు జడవేసికొన్నను జడ వేసికొని చుట్ట చుట్టుకొన్నను లేక ఊరకనే చుట్టచుట్టుకొన్నను మరేవిధముగా నలంకరించుకొన్నను అందమగు విస్తారమయినకురులు ముఖ్య అవసరము. కేశవర్ధిని సమృద్ధిగా అందమైన కేశములను పెంచును.

సహజ సౌందర్యము దేవుని ప్రసాదము. అయితే కురులు అందమును కృషిచేసి మీరు కేశవర్ధిని వల్ల పొందవచ్చును.

చిన్నతనములోనే కేశముల ఆరోగ్యమునకు, కురుల అందమునకు కేశవర్ధినితో పునాది వేయుడు. కేశవర్ధినీ కటాక్షములచే పెంపొందని కేశములులేవు. ఎట్టి కురుల నయినను వృద్ధిచేయును.

కేశవర్ధిని

అందమైన కేశములనుపెంచి వాటిని గట్టిపర్చు కేశవర్ధిని కొనుడు.

కేశవర్ధిని	అణాలు. 12/-
కేశవర్ధిని షాంపూ	,, 12/-
కేశవర్ధిని క్రీం	రు. 1/-

ప్యాకింగు. పోస్టేజి అధికము.

వర్తకులందరివద్ద దొరకును లేక

సౌత్ యిండియా కెమికల్సు,

మైలాపూరు, — — మదరాసు.

కథానిక:

వింత వీలునామా

● 'రావుబాబు' ●

నేను మొదట నమ్మలేదు. హాస్య మాడుతున్నాడనుకున్నాను. వా రిద్దరి ప్రేమగాథ తెలిసినవారెవ్వరు నమ్ముతారు? ఇప్పుడు నాగరకకుటుంబాల్లో కొత్తగా బయలుదేరుతున్న ప్రేమవివాహాలలో యిదొకటి అని లెక్క వేసుకున్నాను. కాని బినోదరాయి మొఖమ్మీదున్న విషాదచ్ఛాయలు చూసింతర్వాత ఏదో విపరీతము జరిగేవుంటుం దని అనుకున్నాను.

ఉండివుండి ప్రశ్నించాడు రాయి — "రావుబాబూ, నువ్వు భూతము లన్నా, దెయ్యము లన్నా నమ్ముతావా" అని.

"నాకిప్పటిదాకా ఏం నమ్మకము లేదు. ఏం? ఏం జరిగిం దేమిటి? ప్రతిమను పెళ్లాడితే ఏదన్నా భూతము మింగుతానందా ఏమిటి?" అన్నాను కొంచెము నవ్వుతూ, జరిగిం దేదో హాస్యధోరణిలో పెట్టి కనుగుందామని.

"తెలుచుకుంటే—"అని ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచాడు రాయి. ఆ పైమాట అతని నోటివెంట రానే లేదు.

"బినోద్, జరిగిం దేదో సరిగ్గా చెప్పు. నువ్వు శెరంపూర్ నుండి వచ్చిందగ్గర్నుంచి అదోమాదిరిగా వుంటున్నావు. నీ మనస్సుకి మరీ కష్టంగా లేకపోతే జరిగిందేదో చెప్తే నాకు తోచిన సలహా—"

నే నాపైమాట అనకుండానే అతను నావంక చూచి ఒక విషాదమిళితమయిన నవ్వు నవ్వేడు. "సలహాస్టేజి దాటిపోయింది రావ్ ... అసలు నా ధైర్యమే సన్నగిల్లిపోయింది, బెనర్జీదాదాకథ విన్న

తర్వాత ...... చెప్తాను విను అతని 'వింత వీలు' వృత్తాంత మంతాను" అని ప్రారంభించాడు:

"నేను చౌదరీగారింట్లో అతని కుమారుడికి ట్యూషనుకి కుదురుకోవడం, చౌదరీగారి కుమార్తె ప్రతిమతో నా పరిచయం, అది క్రమంగా ప్రేమగా మారడం నీ కిదివరకే చెప్పాను."

"అవును. ప్రతిమకూడా రెస్పాండ్ చేస్తుం దనే కదూ చెబుతుండేవాడివి?"

"ఆమెకే కాదు, ఆమెతండ్రికికూడా అంగీకారమేనన్న సూచనలు నాకగుపించాయి. అంచేతే అతని కుమారుడు తుషార్ మెట్రు ప్యాసయి ఇంజనీరింగుకి బెనారెస్సు వెళ్లిపోయినా మా యిద్దరి మీటింగులుమాత్రం యథేచ్ఛగానే జరుగుతుండేవి. అప్పుడప్పుడు సినీమాలకనీ, పార్కులకనీ కలసి వెళ్లుతుండేవాళ్లము. నేనోనాడు కలకత్తాలోనున్న ఒక మిత్రుడి యింటికి రాత్రి విందుకని వెళ్లి ఆ రాత్రి అక్కడే పరుండి మర్నాడు ప్రొద్దుట మా యింటికి బయలుదేరి వస్తూన్నాను. ప్రతిమని చూసి అప్పటికి సుమారు వారమురోజు లవుతుంది తొలిలో ప్రతిమతో సాయంత్రం మెట్రోకి ఆనాడు ప్రోగ్రాం బుక్ చేద్దామని శ్యామప్రసాద్ చౌదరీగారింటికి వెళ్లాను. ఇంట్లో తండ్రీకూతురు లిరువురూ కూడ లేరు. సేవకుని వల్ల తెలిసింది ఏదో గ్రామాంతరం వెళ్లేరని. ఎప్పుడు వస్తారోకూడ అతడు చెప్పలేకపోయాడు. నేను హతాశుడనై యింటికి వచ్చేశాను. ఇంటివద్ద టేబిలుమీద ఒక వుత్తరం పడివుంది. నేను లేకపోవడం చూసి పోస్టుమేను కిటికీలోనుంచి విసరివుంటాడనుకున్నాను. శెరంపూరుపోస్టుముద్ర చూసి విప్పి చదువుకుంటే అది బెనర్జీదాదావద్దనుండి వచ్చిందని తెలిసింది. మర్నాడు విందుకు రమ్మని ఆహ్వానము. రాత్రి అక్కడ వుండిపోయే ఏర్పాటుతో. సతీశ్చంద్ర బెనర్జీ చాలా ఆస్తిపరుడు. నేను ఒకటిరెండుసార్లు మాత్రమే చూచానంతే. అంత స్వల్పపరిచయంతో అతను నన్ను ఆ రీతిగా ఆహ్వానించడం చాలావింతగా తోచింది. అతని కుటుంబవిషయంగూడ అంతకు ముందు నాకేమీ తెలీదు.

"మర్నాడు శెరంపూరు ప్రయాణమయ్యాను. అక్కడ బెనర్జీగారింట్లో అనుకోకుండా ప్రతిమనూ, ఆమెతండ్రినీ చూసేటప్పటికి నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. వారుకూడా ఆ విందుకే వచ్చారు. ఎందుకోగాని ప్రతిమముఖమ్మీద ఎప్పటి ప్రసన్నభావం లేదు. ఆ తండ్రీకూతుళ్లతో నేను మాట్లాడ్డానికి అవకాశం యివ్వకుండానే నన్ను మేడమీదికి తీసుకొని పోయాడు బెనర్జీదాదా. వారిద్దరూకూడ మావెంటే మేడమీదకి వస్తారనుకున్నాను గాని, విందువేళదాకా వారు రాలేదు. విందుకి ఆహ్వానింపబడింది మేము ముగ్గురమేనని తెలిసింతర్వాత మరింత ఆశ్చర్యం వేసింది—అంత బెంగాలుదేశంలోనూ బెనర్జీగారికి మరి స్నేహితులుగాని, బంధువులుగాని లేరా అని.

"రాత్రి విందుతర్వాత బెనర్జీదాదా మా ముగ్గుర్నీ వరండాలోనికి తీసుకుపోయాడు. వెన్నెల ఎంతో చల్లగా, అందంగా వుంది. నలుగురికీ నాలుగు వాలుడుకుర్చీలు అమర్చబడివున్నాయి. అంతా ఆసీనుల మయింతర్వాత బెనర్జీదాదా కొంచెము గంభీరం వహించి చేతిపెట్టెలోనుంచి ఒక దస్తావేజు తీస్తూ 'మిమ్మల్ని ఒక్క విందుకే గాకుండా ఇంకో పనిమీదకూడా పిలిచాను ... ఇది నా వీలు ... దీనికి మీయిద్దరి సంతకాలూ కావాలి ... నా కిప్పుడు డెబ్బయియేళ్లు పూర్తికావస్తున్నాయి. నేనింక యెన్నాళ్లో బతికేటట్టు తోచదు. అందుచేత నా అనంతరం నా ఈ ఇరవైలక్షుల ఆస్తి ఎవరికి చెందవలసినదీ రాసివుంచేను దీనిలో.' అని తన వీలును తీసి చదువమని నా చేతి కిచ్చాడు. ప్రతిమతండ్రి చౌదరీ వకీలనీ నీ వెరుగుదువు. ఆయన చదివితే సరిగ్గా వుందో లేదో చూడగలరని ఆయన కందచేయబోయాను గాని బెనర్జీదాదా నన్నే చదవమని ప్రోత్సహించాడు. అప్పుడు బెనర్జీ,చౌదరీ లిద్దరూకూడా నావంక అదోమాదిరిగా చూడసాగేరు. దానిలో రాసివున్నది చూసేటప్పటికి నాగుండె నీరయిపోయింది. అప్రయత్నంగా ప్రతిమవంక చూచాను. పూర్తిగా చదవమని బెనర్జీ నాబుజము తట్టేడు. దానిలో వున్న దేమిటంటే—అతనికి వేరే సంతతిగాని, వారసులుగాని లేకపోవడంచేత అతని యావదాస్తి ప్రతిమకి ఒకే ఒక షరతుమీద రాసి

యిచ్చినట్టూ, అవరతు, ప్రతిమ ఆజన్మాంతమూ అవివాహితగా వుండిపోవాలనీ, ఒక వేళ ప్రతిమ వివాహముచేసుకుందా అంటే, ఆమెకు చిల్లిగవ్వకూడ దక్కకుండా ఆ ఆస్తంతా శేరంపూరు అనాథశరణాలయానికి చెందవలసిందనీ రాసివుంది.

"ప్రతిమముఖభావాలు నాకు సరిగా కనిపించలేదు. నాకు మాత్రం పిడుగుపడ్డట్టే అయింది...... నేను సంతకం పెట్టక తప్పిందికాదు. అనంతరం ఎవరి గదుల్లోకి వారు వెళ్లిపోయినాము. నేను పరిపరివిధాల ఆలోచనలతో నిద్దరపట్టక దొర్లుతున్నాను పరుపుమీద. ప్రతిమకూ, బెనర్జీకీ ఏలాటి బంధుత్వమూ ఉన్నట్టు నాకిదివరకు తెలీదు. ఆమె వివాహం చేసుకుంటే నేడో రేపో చావనున్న అతనికి వచ్చిన పుట్టిమునక యేమిటో సరిగా అర్థమవలేదు.

"తలుపు తెరుచుకొని బెనర్జీదాదా గదిలో ప్రవేశించగానే నా ఆలోచనలకి భంగము కలిగింది. పరుపుదిగి ఒక కుర్చీలో కూచున్నాను. అతనూ ఆదగ్గరగా వున్న ఇంకో కుర్చీలో ఆసీనుడయి 'బినోద్ బాబూ, నీవిచారకారణము నాకు తెలుసు. నేను చేసిన ఈ పని ప్రతిమ శ్రేయస్సుకొరకే అని నీవు నమ్మాలి. మీ యిరువురి ప్రేమగాథా నేను విన్నాను. ఈ మీ వివాహానికి ఒక పూర్వశాప ముంది. అందుకే నిన్నుకూడ సాక్షిసంతకానికి పిలిచాను. నీ కీరాత్రి నా చిన్నప్పటి విషయ మొకటి చెపుతాను. నే చెప్పిన కథనంతా విన్నతర్వాత నే చేసినపని నీవు హర్షించి తీరుతావని నానమ్మకము' అని బెనర్జీదాదా తన కథ నిలా చెప్ప మొదలుపెట్టేడు:

"'నేనూ చిన్నప్పుడు ఒక పిల్లను ప్రాణపదంగా ప్రేమించాను. ఆమెపేరుకూడా ప్రతిమే. ఆమె నా మేనత్త కూతురు. మా మేనత్త ఆమెభర్తకి రెండవ భార్య. మొదటిభార్య ముగ్గురు కొడుకులను కని చచ్చిపోయింది. మా మేనత్తకు ప్రతిమ ఒక్కతే సంతానము. మా తలిదండ్రులు నాచిన్నప్పుడే చనిపోవడం చేత నేను మా మేనత్త దగ్గిరే పెరుగుతుండేవాణ్ణి. వారి కుటుంబము మూర్షిదాబాదులోని గొప్పకుటుంబాల్లో ఒకటిగా నుండెను. కాని చివరరోజుల్లో మా మేనత్త మొగుడు దుర్వ్యసనాల్లో పడి ఆస్తినంతా పాడుచేసి తను వ్యాధిగ్రస్తుడై మరణించాడు. భర్త పోయింతర్వాత మా మేనత్తస్థితి మరీ హీన మయిపోయింది. మొదటిభార్యసంతానము మాముగ్గుర్నీ చాలా నీచంగా చూడ మొదలు పెట్టేరు. మా మేనత్త మరి సహించలేక మూర్షిదాబాదు వదలి, తనవంటిమీదున్న నగ లమ్మి, ఆ దగ్గిర నేవున్న కండీ అనే ఒక పల్లెటూరిలో చిన్న భూమి కొని, అక్కడ సేద్యముతో కాలక్షేపము చేయసాగింది. నేనూ, ప్రతిమాకూడ ఆమెకు సహాయం చేస్తూండేవాళ్లము. ఆ పల్లెటూరి ప్రశాంత జీవనంలో ప్రతిమతో ఎంతో స్వేచ్ఛగా వుండడానికి నా కవకాశ ముండేది. ఆ రోజులను తలచుకుంటే—' బెనర్జీదాదా కొంతసేపు ఆగి కళ్లు తుడుచుకొని గొంతు సవరించుకొని మరల ప్రారంభించాడు: 'అప్పటికి నాకు పందొమ్మిది ఏళ్ల వయసు. ప్రతిమ నాకన్న అయిదేళ్లు చిన్నది. ఒకనాడు మా మేనత్త చింతాక్రాంతురాలయి నన్ను పిలచి 'నాయనా, మనకి నానాటికీ జీవనం చెయ్యడం చాలా కష్టమయిపోతున్నది. నీవూ పెద్దవాడి వయ్యావు. ఎక్కడయినా ఉద్యోగం సంపాదిస్తేగాని మరి గడవడం కష్టము. కలకత్తాలో నాపింతల్లి కుమార్తె ఒకతె వుంది. ఆమెభర్త గిరిజాశంకర్ ఘోషుకి అక్కడ ఏదో పెద్ద ఓడవర్తక ముంది, రంగూను కలకత్తాలమధ్య. నే నొక ఉత్తరం రాసియిస్తాను. అది చూపితే ఆమె తప్పక ఆదరించి నీ కుద్యోగం యిప్పిస్తుంది. రెండు మూడు ఏళ్లలో నీవు కొంత సొబ్బు చెయ్యవచ్చు. అప్పుడు నీవు తిరిగి వస్తివా నా కూతురు ప్రతిమను నీకిచ్చి వివాహం చెయ్యడానికి నా కేమీ అభ్యంతరంలేదు' అంది. నేనూ ఆలోచించాను. ప్రతిమను వదలివెళ్లడం కష్టమనిపించినా అప్పటి కంతకన్నా వేరు కర్తవ్యం కనిపించలేదు నాకు. ఉద్యోగంలేనిదే ప్రతిమను ఎల్లా పోషించగలననికూడా తోచింది. వెంటనే బయలుదేర సిద్ధమయ్యాను, మూటా ముల్లే కట్టి. నా ఉత్సాహానికి మా మేనత్త చాలా సంతోషించి నాకు తోవఖర్చుల కని మూడువందల రూపాయలూ, ఒక బంగారు హారం యిచ్చింది. ఆ హారము మా అమ్మదట. తనవద్ద దాచుకున్నదనీ, నేను పెద్దయితే నాకిచ్చి వేయమన్నదనీ

చెప్పింది. ప్రతిమ నే వెళిపోతున్నప్పుడు ప్రేమ పుర స్సరంగా అడిగింది--'సతీశ్, వచ్చినపుడు నాకోస మేదయినా తెస్తావుకదూ?' అని. తప్పకుండా తెస్తా నని చెప్పి నేను అప్పటికి మా అమ్మ బంగారుహారం ఆమె మెడలో వేసి నాజ్ఞాపకంగా వుంచుకోమన్నాను. ఆమె ఆ హారాన్ని ప్రాణపదంగా దాచుకుంటానని హామీ యిచ్చింది.

" 'మా మేనత్త ఉత్తరము బాగానే పనిచేసింది. నా స్థితికి విచారించి ఘోషుబాబు అతనికింద నాకొక చిన్నపని ఇప్పించాడు. మూడునెలలు గడచిన తర్వాత రంగూనులోని అతని ఏజెంటు చనిపోయాడని తెలిసింది. నేను నమ్మకంగా పనిచేస్తూండడం చూసి ఘోషుబాబు నన్ను అక్కడ ఏజెంటుగా వుండమని నియమించాడు. బర్మాలో అనేక పెట్రోలు కంపెనీలలో అతను వాటాదారు. ఆ కంపెనీల వ్యవహారాలు అతని బదులు నేను చూడవలసివచ్చింది, అతని రిప్రజెంటేటివ్ గా.

" 'ఒక ఏడాది గడచింతర్వాత ఒకనాడు ప్రతిమ నుండి ఒక ఉత్తరం వచ్చింది. మా మేనత్త చనిపోయి నట్టున్నా, నేను గాభరాపడి రావలసిన అవసరం లేదనీ, తనవద్ద ప్రస్తుతం తనతండ్రి దూరపుచుట్ట మెవరో ఒక ముసలావిడ వున్నదనీ వుందావుత్తరంలో. నేను చాలా విచారించాను చిన్నతనంలోనే ప్రతిమకు యెటువంటి కష్టములు వచ్చాయా అని.

" 'రెండేళ్లలో బర్మాలో చాలా మట్టుకు డబ్బు గడించాను. బర్మా దేశంలో ఆ రోజుల్లో హిందువులంటే ద్వేషభావం లేదు. రెండేళ్లు పూర్తికాగానే నాకు స్వదేశం రావాలని కోరిక పుట్టింది. ఘోషుబాబుఅనుమతిమీద ఒకనాడు ఓడలో కలకత్తాకు ప్రయాణ మయ్యాను. నేను వెళ్లిపోతూన్న రోజున బర్మాదేశపు వర్తకులంతా నా కెంతో సన్మానంచేసి వారి స్నేహచిహ్నంగా కట్నములూ, కానుకలతో నన్ను గౌరవించారు. అవన్నీ ప్రతిమ కిద్దామని నిశ్చయించుకొని, ఆమె అవన్నీ చూసి ఎంత ఆనందిస్తుందో కదా అని గాలిమేడలు నిర్మించుకుంటూ సంబర పడ్డాను. నేను కలకత్తానుండి ముర్షిదాబాదు వచ్చేసరికి ఆ ప్రాంతాల్లో కలరా జోరుగా వున్నట్టు తెలియవచ్చింది. నాగుండె ప్రతిమకై తత్తరపడ సాగింది. నేను అతిత్వరగా మా గ్రామానికి చేరుకున్నాను. అప్పటికి చాలారాత్రి అయింది. మంచి వెన్నెల కాస్తూంది. ఉద్వేగంతో కొట్టుకుంటూన్న గుండెతో మా యింటిని సమీపించాను. మా యింటి ముందున్న మఱ్ఱిచెట్టుకింద ఒక నులకమంచంపై పడుకొనివున్న ఒక స్త్రీమూర్తి నాకంట బడింది. ఆమె పొడుగుపాటిజుత్తు మంచంమీదినుండి కిందకు వ్రేలాడుతూ కొంతభాగం నేలమీదకూడా పడివుంది. నేను దగ్గరికి వెళ్లిచూచాను. నా ప్రతిమే. కాని నే నక్కడ చూచిన దృశ్యంతో నాగుండె ఆగిపోయినట్టయింది. ఆమెపక్కనే ఒక పసిబాలుడుకూడా పడుకొని వున్నాడు. నా ప్రాణాలు స్తంభించిపోయినాయి. హృదయంలో విషబీజం నాటుకుంది. ఎంత మోసకత్తె! స్త్రీల నిందుకే నమ్మరాదన్నారు అనుకొని ఆ పసిబాలుణ్ణి దగ్గిరనుండి పరీక్షింపవలెనని కొంచెము దగ్గరికి వెళ్లి ముందుకువంగి చూచాను. ఆ బాలుని రూపు సరిగా ప్రతిమనే పోలివుంది. ఇంతలో నాకాలికింద ఆమెజుత్తు పడి ఆమెకు మెలకువ వచ్చింది. ఆమె కళవళపడుతూ లేచి 'సతీశ్ — ఎన్నాళ్లకు — ' అంటూ ముందుకు రాబోయి నా వాలకం చూచికాబోలు, పాపం, జంకి అల్లాగే నిలువబడిపోయింది. 'ప్రతిమా, ఈ బాలు డెవరు?' అని గంభీరంగా ప్రశ్నించాను. 'ప్రస్తుతం నాబిడ్డడే అనాలి' అన్న దామె పసివానివంక చూస్తూ. గుండె ఝల్లుమంది. వెంటనే వచ్చిన మార్గం పడదామనుకున్నాను. కాని తుదివరకూ ఆమె చేసిన పాపం ఆమె నోటివెంటే వినదలచి 'తండ్రి ఎవరు?' అని తీవ్రంగా ప్రశ్నించాను. 'తండ్రివిషయ మంతగా తెలియదు. అతని నొక్కసారే కలుసుకున్నాను. అదయినా రాత్రి చీకట్లో. అటుపిమ్మట అతని జాడ నాకు తెలియలేదు' అంటూ ఆమె ఆ పసివానిని ఎంతో ఆప్యాయంగా తీసి ఎత్తుకుంది. నాకు వళ్లు మండుకోపోతూంది. ఎంత నిర్లక్ష్యంగా మాటాడుతున్న దనుకున్నాను. చివరకి మరి కోపం పట్టలేక 'ఎంత సిగ్గుమాలినదానివే! కులానికి కళంకం తెచ్చావు. ఇన్నాళ్లూ నిన్ను

ప్రేమించి మోసపోయాను. నీకోసం ఎంతో ఆశతో ఎన్నో నగలూ నాణెములూ తెచ్చాను. అతిసంబరపడి నందుకు పూర్తిగా ఆశాభంగమయింది.' అని తీవ్రంగా అన్నాను. ఆమె నామాటలు విని నిర్ఘాంతపోయింది. 'సతీశ్! నీమాట లేవో విపరీతంగా వున్నాయి-' అని కొంతసేపు నోట మాట లేక మళ్లీ యిట్లు చెప్ప ప్రారంభించింది. ఈలోగా, ఏమిసాకు చెబుదామా అని ఆలోచించుకుందని నా నమ్మకం. 'సతీశ్! ఈశ్వరసాక్షిగా చెబుతున్నాను. నాకీబాలుడు నిన్ననే లభించాడు. ఇక్కడ కలరా చాలా వుపద్రవంగా వుంది ఇన్నాళ్లూ. మా అవ్వకూడా పదిహేను రోజులక్రితం కలరా తగిలి చనిపోయింది. నాకింకో దిక్కులేక, వేరే పనిలేక, నిన్ను రమ్మని రాద్దా మనుకున్నాను గాని ఈ కలరారోజుల్లో ఎందుకని మళ్లా వూరుకున్నాను. అప్పుడప్పుడు ఈ చుట్టుపక్కలనున్న గ్రామాలకు వెళ్లి అచ్చటి రోగులకు చికిత్సచేస్తూ యిరుగు పొరుగువారు తీసుకో వలసిన జాగ్రత్త మొదలయినవి బోధిస్తూ కాలం గడుపుతున్నాను. నిన్న దూరగ్రామంనుండి ఒక రోగిని చూచి వస్తూండగా తోవలో పెద్దవర్షం పడింది. తలదాచుకుందుకని ఒకయింటి చూరుకింద దూరాను. ఆ యింటివారు కలరాభయంకొద్దీ కాబోలు ఆ గ్రామం వదలి వెళ్లడంవల్ల యిల్లంతా నిర్మానుష్యంగా వుండెను. ఇంతలో ఎదురుగావున్న ఇంకొక యింటినుండి ఆ వర్షపు హోరుని చీల్చుకుంటూ ఒక ఏడుపు వినవచ్చింది. కంఠస్వరం పురుషుని దయి వుండడం నాకు కొంత ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఎప్పటికీ ఆ ఏడుపు తగ్గకపోగా వెళ్లి అదేదో కనుక్కుందామని ఆ యింట్లో ప్రవేశించాను. లోన నలభైసంవత్సరాల పురుషుడు ఒక చంటిపిల్లణ్ణి పట్టుకొని దుఃఖిస్తూండడం చూశాను. ఆగదిలో వున్న గుడ్డిదీపపు వెలుగులో అతనిపక్కనే ఒక స్త్రీశవం పడివుండడం కూడా చూశాను. అతను ఆమెభర్త అయివుంటాడు. ఆ స్త్రీని తలుచుకుంటూ కాబోలు 'శైలబాలా, శైలబాలా, నీ యెడల నేచేసిన అత్యాచారానికి తగిన ఫలం అనుభవిస్తున్నాను ... ఈ బిడ్డడుకూడా నాకు దక్కడం కష్టం కాబోలు ... ఇప్పటికయినా నన్ను క్షమించమని వేడుకుంటున్నాను.' అని విలపిస్తున్నాడు. అతడు నన్ను కొంతసేపు తేరిపారచూచి, 'వచ్చావా? శైలబాలా, వచ్చావా? ఇంద ... తీసుకో ... యీ బిడ్డణ్ణి ... నావద్దనుంటే—' అతని గొంతుక కొంచెం రుద్ధమయింది. 'నావద్దనుంటే ఇంకో పద్దెనిమిది నెలలేగా!' అంటూ ఈ బిడ్డణ్ణి నాకు అప్పగించాడు. అతని కెవ్వరూ వేరేదిక్కు లేరు కాబోలనుకొని ఆ పిల్లణ్ణి పుచ్చుకుంటూ నేను తన శైలబాలను కాననీ, నాపేరు ప్రతిమ అనీ చెప్పేను. కాని అతడు ససేమిరా వినలేదు. 'నువ్వు నన్ను క్షమింపవచ్చిన ఆ శైలబాల ఆత్మవయుంటావు. లేకపోతే ఈ నిర్జన గ్రామంలో నీకీయింటికి రావలసిన పని యేమి? నువ్వు శైలబాలఆత్మవే. సందేహం లేదు. వీడు నీ బిడ్డడే. ఇప్పటికయినా నన్ను పూర్తిగా క్షమించి, నీబిడ్డణ్ణి తీసుకోపో' అని కళ్లు మూసుకొని దుఃఖిస్తున్న అతన్ని చూస్తే నాకు జాలి వేసింది. ఈలోగా వర్షంకూడా తగ్గడంచేత నేనీ బిడ్డణ్ణి తీసుకొని ఈ గ్రామం వచ్చేశాను. అంతే గాని నాకు మరేమీ తెలీదు' అని ప్రతిమ తన కథను పూర్తి చేసింది. నాకేమీ నమ్మకం తోచలేదు. అంతా కట్టుకథలాగు కనిపించింది. ఇంతలో నాదృష్టి ఆమెమెడపైన పడింది. నేనిచ్చినహారం కనిపించలేదు. మెడ శూన్యంగా వుంది. 'ప్రతిమా, నేనిచ్చిన బంగారుహార మేదీ?' అన్నాను. ఆమె చకితరై మెడ తడుముకొని 'అరె! నిన్నటికి వుండెనే, ఎక్కడికి పోయింది చెపుమా!' అని వెదుక జొచ్చింది. నాకంతా నటనగా తోచింది. నేను వికటంగా నవ్వి, 'ప్రతిమా, ఇహ మరి లాభం లేదు. అంతా తెల్లమయింది. ఈ బాలుడి రూపు చూస్తున్నకొద్దీ అచ్చం నీరూపులాగే కనిపిస్తున్నది. నన్నింకా లేనిపోని కట్టుకథలతో ఎందుకు మోసంచేయజూస్తావు? ఇప్పటికయినా మేలుకున్నానని సంతోషిస్తున్నాను ... ఇహ నాదారి నాది, నీదారి నీది' అని గిరుక్కున తిరిగిపోయాను. 'ఆఁ. ఆఁ. సతీశ్!' అని ఆమె వెంటబడ్డది కాని ఆమెను విడిపించుకొని కిందకు నెట్టివేసి వచ్చిన మార్గం పట్టేను. కలకత్తా చేరుకున్న తర్వాత ఘోషుబాబు మరల నన్నాదరించి తన భాగస్వామిగా చేర్చు

కున్నాడు. అక్కడే చాలాకాలం పనిచేసి ఈ ఆస్తినంతా గడించాను. అప్పుడప్పుడు ఈ ఆస్తి అంతా ఎవరికోసమా అని నాలో నేనే ఖేదపడుతుంటాను. ప్రతిమ చేసిన మోసంవల్ల నాకు స్త్రీజాతి అంతటిమీదా విరక్తి పుట్టి మరి వివాహమాడ యిచ్ఛ లేకపోయింది.

" 'ఇలా నలభై సంవత్సరాలు వెళ్లిపోయినాయి. నేను ప్రతిమని పూర్తిగా మరచిపోయినా ననే చెప్పవచ్చు. ఒకనాడు నా శోక రహస్యం తెలియకపోయివుంటే నేను ఈ కథనంతా నీకు చెప్పవలసిన అవసర ముండకపోను' అని బెనర్జీదాదా ఒక్క నిముషమూరకుండి మళ్లా ప్రారంభించాడు:

" 'నేను చేసిన ఆస్తితో ఎక్కడయినా మంచి యిల్లు కట్టి పక్కనే కొన్ని భూములు కొని నాజీవిత శేషం విశ్రాంతి పుచ్చుకోదలచాను. ఈలోగా ఘోషుబాబు మరణించాడుకూడాను. అతని వ్యవహారమంతా అతని నలువురుకొడుకులూ చూస్తున్నారు. ఈ శెరంపూరువద్ద ఒక వితంతువు తన భూములను అమ్మజూపుతున్న దని విని ఇక్కడ ఆమెభూములన్నీ కొని ఈ యిల్లు నిర్మించి, కలకత్తాలో నావాటా అమ్మివేసి ఇక్కడకు వచ్చేశాను. ఇక్కడికివచ్చి సుమారు అయిదు సంవత్సరాలు అయివుంటుం దంతే. ఈ పరిసర ప్రాంతాలు నా కెంతో ఆనందదాయకంగా వుండడంచేత సుమారు ప్రతీరోజూ నా గుఱ్ఱపుబండిమీద నాభూములన్నీ చూసివస్తూంటాను. ఈ పల్లెటూరి జీవన మందలి అభిలాష మా మేనత్తపెట్టిన భిక్షే. నాభూములను చూస్తూన్నప్పుడు నలభైయైదు సంవత్సరాలకిందట నేనూ, ప్రతిమా పొలముగట్లలో ఎంతో ఆనందంగా గడిపిన రోజులు జ్ఞాపకానికి వచ్చి హృదయం ద్రవించుకొనిపొయ్యేది.'

"బెనర్జీదాదా కంఠము కొంచెము డగ్గుత్తిక పడ్డంవల్ల కొంతసే పూరుకొని కంఠము సవరించుకొని మరల ప్రారంభించాడు:

" 'ఒకనాడు నేను నా భూములనుండి యింటికి తిరిగిరావడం చాలా ఆలస్య మయిపోయింది. చీకటిపడితే ఏదో దెయ్యాలగుట్టవద్ద గుఱ్ఱము మరి నడవదని మా బండివాడు తొందరగా తోలుతున్నాడు. కాని ఆ గుట్టేదో రాకముందే చీకటిపడిపోయింది. కొంత సేపటికి మా గుఱ్ఱపువాడు దిగి నావద్దకు వచ్చాడు చేతులు నులుపుకుంటూ. 'ఏమయిం' దన్నాను. వాడు ఆ దూరంగావున్న ఏవో గుట్టలు కొన్ని చూపుతూ 'అక్కడినుండి ఏదో శబ్దము వస్తున్నాది. గుఱ్ఱము మరి నడవడంలేదు ... తమరు ...... దిగితే ఒక ఫర్లాంగు దూరంవరకూ నడిపించుకొని తీసుకొని వెళ్తాను బండి. ఆ తర్వాత మళ్లా తమరు యెక్కవచ్చు' నన్నాడు. నాకు దెయ్యమన్నా భూతమన్నా చిన్నప్పటినుండీ బొత్తిగా నమ్మకం లేకపోవడంచేత వాణ్ణి కోప్పడి 'గుఱ్ఱము కదలకపోవడ మేమిటి నీ మొహం. కొరడాతో నాలుగు కొడితే అదే నడుస్తుంది' అన్నాను. కాని కొరడాదెబ్బలకికూడా గుఱ్ఱం నడవకపోవడం వల్ల నేను దిగక వీలయిందికాదు. ఒక ఫర్లాంగు దూరం బండీ వెనుక నేను నడచుకొంటూ వెళ్లినాను. మా గుఱ్ఱపువాడు చెప్పినట్టు నాకూ ఏవో శబ్దం ఆ గుట్టవైపునుంచి వస్తూన్నట్టనిపించింది. వెళ్లి అదేదో కనుక్కుందా మంటే చేతిలో టార్చి లేకపోవడంవల్ల అప్పుడు వీలయిందికాదు. ఆ నాటినుండి ఎప్పుడు భూములమీదికి వెళ్లినా నేను టార్చికూడ తీసుకోపోతుండేవాణ్ణి. ఇంకొకనాడుకూడా అలాగే కొంచెము ఆలస్యమయింది తిరిగిరావడం. వెనుకటిలాగే గుఱ్ఱము ఆ గుట్టలవద్ద ఆగిపోయింది. బండివాడు నన్ను దిగమన్నాడు. నేను దిగి నలుప్రక్కలా చూశాను. మొదటిసారికన్న యిప్పుడు చాలా గట్టిగా వినవస్తున్న దాశబ్దము. 'లతీఫ్, అదేదో నేను చూసి వస్తాను. నువ్వు బండి నడిపించుకొనివెళ్తుండు' అని టార్చి పట్టుకున్నాను. 'బాబూ! అక్కడ దెయ్యమో భూతమో వుందంటారు. తమరు ఒంటరిగా వెళ్లడం —' అని వాడు అంటూన్నా నేను వాణ్ణి సరకుచెయ్యక బయలుదేరాను, ఆ వింత ఏదో ఆనాడు కనుగొనితీరాలని. ఆ గుట్టల సమీపానికి వెళ్తున్నకొద్దీ అందులోనుండి వస్తున్న శబ్దము మరింత గట్టిగా, స్పష్టముగా వినవస్తూంది. నేను టార్చి సహాయమున ఆ దగ్గరికి వెళ్లి పరీక్షించగా ఆ గుట్టల్లో ఒక చిన్న గుహలాంటి దొకటి కనిపించింది. దానిలోనుంచే శబ్దము వస్తూన్నట్టనిపించింది. లోన దూరంగా చిన్న వెలుతురుకూడా కనిపిం

చింది. నేను ధైర్యంచేసి మెల్లగా అడుగులువేసుకుంటూ లోనికివెళ్లాను. లోనికి వెళ్తున్నకొద్దీ ఆవెలుతురుకూడా ముందుకే నడుస్తూన్నట్లుండెను. నే నాశ్చర్యంతో ఆ వెలుతురు ననుసరించి పోయిపోయి ఒక చిన్న గదిని సమీపించాను. ఆ గదివద్ద ఆ వెలుతురు పూర్తిగా మాయ మయిపోయింది. నాకు కొంచెం భయం వేసింది. కాని ధైర్యంగా ఆ గదిలోకి ప్రవేశించాను. లోనంతా చాలా దుర్గంధంగా వుండెను. నాటార్చితో నలుమూలలూ పరీక్షిస్తే ఒక మూల మఠం వేసుకొని కూచున్న ఒక అస్థిపంజరం తప్ప నాకు మరేమీ కనపడలేదు. ఇంకో విశేష మేమిటంటే, నే నా అస్థిపంజరమును చూసింతర్వాత, అంతవరకూ వినిపిస్తున్న రొద హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది. నేను నలుపక్కలా చూశాను. ఎవ్వరూ కనిపించలేదు. అరమైలు దూరంలో వున్న మాసుజ్జీపువాడు తప్ప ఆ ప్రాంతాల్లో నేనుగాక మరో రెండో ప్రాణి లేదని స్ఫురణకు రాగానే వళ్లు కొంచెం జలదరించింది. కాని అంత దూరంవచ్చి తిరిగి వెళ్లిపోవడ మెందుకని మెల్లగా ఆ అస్థిపంజర సమీపానికి వెళ్లి పరీక్షించాను — దుర్గంధాన్ని సహిస్తూ. కుడిచేయి తొడమీద పెట్టుకొనివుంది; ఎడమచేయిమాత్రం దేనినో పట్టుకొనివున్నట్టుంది. ఆ అస్థిపంజరం ఎవరో పూర్వం సమాధిలో వుండిపోయిన యోగి దయివుంటుం దనుకున్నాను. మరీదగ్గరకి వెళ్లి చూడగా ఎడమచేయి ఒక టిన్నురేకుడబ్బామీద ఆనించివుంది. ఆడబ్బాలో ఏదో వుండకపోదని నాకు తోచింది. మెల్లగా కదిల్చాను వస్తుందో రాదో అని. కాని శిథిలమయి వుండడంచేత కాబోలు కిందిభాగం సుళువుగా నాచేతిలోకి వచ్చింది. మూతమాత్రం కంకాళపు ఎడమచేతిగుప్పిటిలో వుండిపోయింది. ఆ డబ్బాలో ఒక కాగితాలకట్ట కనిపించింది. అది మెల్లగా విప్పేను. అందులోంచి ఏదో వకటి జారి నాకాళ్లమీద పడ్డది. త్రుళ్లిపడి ఒక్కగంతు వేశాను. కింద టార్చితో చూసేసరికి కాగితపుపొట్ల మొకటి కనిపించింది. అది విప్పిచూసేటప్పటికి నా ఆశ్చర్యానికి అంతు లేదు. అది నేను ప్రతిమకి నలభైసంవత్సరాల కిందట యిచ్చిన బంగారుహారము. నాచేతిలో వున్న కాగితాలకట్ట విప్పిచూస్తే దానిలో పెద్దగాథ కనిపించింది. అక్కడ మరివుండ బుద్ధిపుట్టక పైకి వచ్చేశాను, ఆకాగితాలకట్టనూ, బంగారుహారాన్నీ తీసుకొని.

" 'సుజ్జపువాడు నన్ను చూసి ఆశ్చర్యపోయి 'ఎక్కడున్నా రింతసేపు? మీరెంత సేపటికీ రాకపోతే నాకు భయంవేసి ఈదగ్గరవూరివారిని పిలుచుకొని వద్దా మనుకుంటున్నాను గాని హఠాత్తుగా ఆశబ్దం ఆగిపోవడం చూసి ఏంచెయ్యడానికీ తోచక యిలా నిలబడిచూస్తున్నా' నన్నాడు. మరి అప్పటికీ, ఇప్పటికీ ఆ గుట్టలదగ్గర ఎంతరాత్రయినాకూడా ఏవిధమైన శబ్దమూ వినపడడం లేదట.

" 'ఇంటికి వెళ్లి, ఆ రాత్రే ఆ కాగితాలలో వున్న కథంతా చదివాను. దానిలో ఒక ఆత్మకథ యిలా రాయబడివుంది: 'ఈసమాధిలో వున్న నా పేరు శాంతోష్ కుమార్ ఛబర్జీ. నాతండ్రి నగేంద్రనాథ్ ఛటర్జీ. మాకు జెస్సూరువద్ద బునగా మను చిన్న జమీందారీ వుండేది. మా తండ్రి పేరు చెబితే మా జమీందారీలోనే గాకుండా చుట్టుపక్కల గ్రామాలవారుకూడా చాలా భయపడుతూ వుండేవారు. నాకు పద్ధెనిమి దేళ్లవయసప్పుడు మాతండ్రి తన పాపాలఫలితంగా మరణించాడు. నాకు జ్ఞాపక మున్నంతమటుకు జరిగిన దిది. మాభూముల పక్కనే ఉమాకాంతచటోపాధ్యాయ అనే ఒక బీదబ్రాహ్మడి భూమి వుండెను. అది చాలా సారవంతమయినదని విని మాతండ్రి దానిని తనకు అమ్మమని కోరేడు గాని ఆ బ్రాహ్మణుడు దానిని అమ్ముటకు వప్పుకొనలేదు. దానితో ఆ బ్రాహ్మణ్ణి అనేకవిధాల పీడించడం మొదలుపెట్టాడు మాతండ్రి. దానికితోడు చటోపాధ్యాయగారి భార్య చాలా రూపవతిట. ఆమెకై మాతండ్రి చాలా ప్రయత్నించాడట. ఆ మార్గంలోకూడా మాతండ్రికోరిక నెరవేరకపోవడమే గాకుండా ఏదో తీరని అవమానంకూడా చేసిందట ఆయిల్లాలు. దానితో మాతండ్రికి వారి కుటుంబం మీద కక్షపెరిగి ఒకనాడు రహస్యంగా ఉమాకాంతునీ, వానిభార్యనూకూడ చంపించాడు. ఆ గ్రామవాసులెవరూ మాతండ్రిమాట కెదురాడ సాహసించకపోవడంచేత ఈరెండు హత్యానేరాలూ బయటికి రాలేదు. పాపం! ఉమాకాంతుని ముసలితల్లి ఉమాకాంతుని

ఏకైకపుత్రికయిన తన మనమరాలితోసహా ఎక్కడికో వెళ్లిపోయింది, మరి ఆ గ్రామంలో వుండలేక. ఆ తర్వాత ఆరునెలలకే మాతండ్రిదుండగాలని సహింపలేక కాబోలు ఆ గ్రామస్థులలో కొందరు కుట్రపన్ని మా తండ్రిని అంతమొందించారు. చిన్నతనంలో జమీందారీ స్వాధీనమవడమే గాకుండా, చిన్నప్పటినుండీ చాలా ముద్దుగా పెరగడంచేత నేను సరిగ్గా మాతండ్రికి కొడుకు ననిపించుకున్నానంటే ఆశ్చర్యంలేదు. మాతండ్రి ఆస్తినంతా విచ్చలవిడిగా ఖర్చుపెడుతూండేవాణ్ని. నేను పెడదార్లుపడడం చూసి మాతల్లి నాకు స్నేహలత అనే అమ్మాయిని తెచ్చి పెళ్లిచేసింది. అయినా తండ్రితాతల నుండి వస్తూన్న ఆబుద్ధి నేను మానలేకపోయాను. పెళ్లి అయిన ఆరునెలలకే నాకు భార్యమీద విరక్తి జనించి గంగ అనే కాపుదాన్ని తెచ్చి యింట్లో పెట్టుకున్నాను. మాతల్లి యెంతో బోధించింది, తండ్రిలాగ అందరి నోట్లో పడ్డానికి యోగముందా యేమిట్రా అని. నాకామాట లేమీ తల కెక్కలేదప్పుడు. మాతల్లి మరి నావద్ద వుండడాని కిష్టపడక హరిపురంలో వున్న మా మేనమామదగ్గరకు వెళ్లిపోయింది. ఆతర్వాత కొన్నాళ్లకే నాభార్యకూడా మరి భరించలేక పుట్టింటికి పారిపోయింది. మరికొన్నాళ్లయింతర్వాత గంగ వుండివుండి ఓ రాత్రి మా పెద్దకాపుకొడుకుతో లేచిపోయింది. నాకు ఏంతోచక మాతల్లివద్దకు వెళ్లి అటువంటి చిలిపిపను లేవీ మరి చెయ్యనని నావెంట తిరిగి రమ్మన్నాను. కాని మా మేనమామ ఆమెను నావెంట పంపడాని కెంతమాత్రమూ ఇష్టపడలేదు. అక్కడే నన్ను కొన్నాళ్లుండమన్నాడు, నేను బాగుపడతానేమోనని. అంచేత నేను కొన్నాళ్లు హరిపురంలోనే వుండవలసి వచ్చింది. అక్కడ క్రమంగా నాకు కొంతమంది కుఱ్ఱాళ్లతో పరిచయం యేర్పడింది. మేమంతా ప్రతీరోజూ నదివొడ్డుకి వెళ్లి తిరిగివస్తూండేవాళ్లం. ఒకనాడు తోవలో బ్రహ్మాండమయిన వర్షం కురియమొదలు పెట్టింది. మాకు తలదాచుకుంది కెక్కడా చోటు కనిపించలేదు. అప్పుడు మా మిత్రుడొకడు ఆ దగ్గరనే పువ్వులమ్ముకుంటున్నవారి కుటీర మున్నదని అక్కడికి దారితీశాడు. అంతా అక్కడికి పరుగెత్తాము. అక్కడ అనేకరకములయిన కూరగాయలపాదులు, పువ్వులచెట్లు గల ఒక తోట. కనిపించింది. ఆ కుటీర ద్వారంవద్ద ఒక పదహారేళ్లయువతి నిలువబడివుంది. మోములో విషణ్ణ భావం గోచరిస్తూంది. ఆ యింటికి దారితీసిన మిత్రుడు ఆమెను ప్రశ్నించాడు 'ఏమి శైలబాలా! అలాగున్నావు?' అని. ఆమె మెల్లగా జబాబు చెప్పింది, తన ముసలి నాయినమ్మకి మళ్లీ జ్వరము హెచ్చయినదనిన్నీ, తన కేకో జెంగగా వున్నదనీ. అంతా చాలా విచారించారు. నాకు మిత్రులవల్ల తెలిసింది-- ఆమె, ఆ ముసలినాయినమ్మతప్ప వారికి మరెవ్వరూ లేరనీ, పాపం దినముజరుగక కూరగాయలూ, పువ్వులూ అమ్ముకుంటూ జీవిస్తున్నారనీ. నాకేమిటో ఆ పిల్లని చూస్తే ఎంతో జాలివేసింది. నన్నోవిధంగా ఆకర్షించిం దనికూడా చెప్పాలి. వర్షం తగ్గింతర్వాత అంతా ఎవరియిళ్లకు వారం వెళ్లిపోయాము. ఆ మర్నాడు పొద్దుట నేను ఒంటరిగా బయలుదేరాను ఆ కుటీరానికి. ఆ పిల్లని మళ్లీ మళ్లీ చూడాలని వుంది. ఆ కుటీరం సమీపంలోనే నా కోర్కె ఫలించింది. ఆమె అప్పుడే నదికి వెళ్లి బుజంమీద కుండతో నీరు తెస్తున్నది. నేను కలుసుకొని పలుకరించాను, ఆమె నాయినమ్మ కెల్లాగుందని. కొంచెము నింపాదిగావున్నదన్న తర్వాత 'నాకు మంచి పువ్వులు కావాలి' అని జేబులోనుండి రెండు రూపాయిలిచ్చాను. ఆమె ఆశ్చర్యపోయి 'రెండు రూపాయిలవా? అన్ని లేవే. ఇంతకూ పగలొచ్చేరేమి, సాయంత్రంరాకుండా' నంది. నాకు జబాబు చెప్పడాని కేమీ తోచలేదు. 'సాయంత్రమే వస్తాను. మీనాయినమ్మ కెలాగుందోనని యిప్పుడు వచ్చానంతే. ఈ రూపాయి లుంచు' అని ఆమెచేతిలో పెట్టబోయాను. కాని ఆమె 'ఒకపావలావికన్నా హెచ్చు రావడం కష్టము. ఎలాగ' అంది. నేను మరేమీ తోచక 'ఎన్నవుతే అన్నే ఆయెను. మిగతాసొమ్ము మీ నాయినమ్మకి మందుకనీ మాకుకనీ వుంటుందివుండనీ' అని చెప్పి ఆరూపాయి లామెచేతిలో పడేసి వెళ్లిపోయాను. 'ఆ సాయంత్రం నాకు వెళ్లడానికి - మా స్నేహితులమూలంగా—వీలయిందికాదు. ఆ మర్నాడు మళ్లీ వెళ్లాను. ఆమె నన్ను చూచి 'ఏమండీ నిన్న సాయంత్రం రాలేదేమి? మా తోటలోని పువ్వులు

కాక మిగతావారి తోటలలోనికూడా మీ రిచ్చిన పైసాతో కొని మీకోసం దండలుకట్టి వుంచానే, నిష్కారణంగా అన్నీ వాడిపోయాయి' అని విచారించింది. నాకు హఠాత్తుగా నోటినుండి వచ్చేసింది: 'నువ్వు తల్లో పెట్టేసుకోలేకపోయినావా?' అన్నాను. ఆమె తెల్లబోయి నావంక జూసి 'మీవా?' అంది. ఆమె అమాయకత్వం నన్ను మరింత ముగ్ధుణ్ణి చేసింది. ఆ పిల్ల నామంచితనానికి ఆశ్చర్యపడజొచ్చింది. ఈ విధంగా మా పరిచయం క్రమంగా యెక్కువయింది. నే నొకనాడు ధైర్యంచేసి నా యిచ్ఛని ప్రకటించాను. నేను జమీందారు ణ్ణనీ, తన దరిద్ర బాధ వదలిపోతుందనీ నచ్చచెప్పాను. ఆమె కొంతసేపటివరకూ నిర్ఘాంతపోయి ఆ తర్వాత తలవంచుకొని మెల్లగా 'మా ముసలినాయినమ్మని వదలి—' అనబోయింది. వేను వెంటనే అందుకొని 'మీ యిర్వరూ కూడా నావద్ద వుండవచ్చు' అన్నాను. ఆమె తలయెత్తి ఆశ్చర్యంతో నావంకజూసి లోనికి పరుగెత్తింది. లోనుండి అప్పుడే నామాటలని విని కాబోలు ముసలిది కర్రతట్టుకొని వంగినడుస్తూ వస్తూంది. ఆమె నన్ను ఎగాదిగా చూసి 'నాయినా, నా అభ్యంతరం ఏమీ లేదు కాని నీవే రేమిటో, మీ గ్రామమిక్కడి కెంతదూరమో ఏమీ చెప్పేవుకావు' అంది. నే నామె కోరినట్టుగా నావూరూ, పేరూ, మాతండ్రి పేరూ తెలియబరచి ఎంతో ఆశతో ఆమెవంక చూస్తున్నాను. ఆమె హఠాత్తుగా 'ఆఁ!' అని అరచి కొయ్య అయిపోయింది. ఆ మరుక్షణమే శైలబాలచెయ్యి పట్టుకొని చరచర లోనికీడ్చుకొనిపోయి 'మీ తండ్రి చేసింది చాలక నా నాయినా మావెంటపడ్డావు?' అని గుభాలున తలుపు వేసేసింది. శైలబాల 'అదేమిటి నాయినమ్మా' అని ప్రశ్నించింది కళవళపడుతూ. 'నీ తండ్రినీ, తల్లినీ పొట్టలో పెట్టుకున్నవాడి కొడుకునా పెళ్లాడుతావు సిగ్గులేక' అని గదమాయించింది ముసలిది. అప్పుడు నా కర్థమయింది వా రెవరో. నేను తలవాల్చుకొని తిరిగిపోతూంటే శైలబాల ముసలిదానితో వాదిస్తుండడం వినిపించింది. 'తండ్రి చేసిన అత్యాచారానికి కొడుకెలా బాధ్యుడవుతాడు నాయినమ్మా?' అంది శైలబాల. దానికి ముసలామె ఏమి జవాబు చెప్పిందో నాకు వినిపించలేదు. నేను హతాశుడనై యిల్లు చేరుకున్నాను. మరి ఆగ్రామంలో వుండడాని కిష్టంలేకపోయింది. మా మేనమామ నెలాగో వప్పించి మాతల్లిని వెంటతీసుకొని మాజమీందారీ చేరుకున్నాను. ఎంత ప్రయత్నించినా శైలబాలరూపం మరచిపోలేకపోయాను. ఆమెతుదిపలుకులు నా చెవుల్లో గింగురుమంటూనే వున్నాయి. కొన్ని నెలలయింతర్వాత మా మేనమామగారింట్లో ఒక శుభకార్యానికి మళ్లీ హరిపురం వెళ్లవలసి వచ్చింది. ఆసాయింత్రం నాకాళ్లు ఆకుటీరం వైపే తీసుకోపోయాయి. ఆ కుటీరద్వారంవద్ద విచారంతో నిలబడ్డ శైలబాల కంటబడింది. నన్ను చూసి ఛప్పున లోనికివెళ్లిపోయింది. నాకు దగ్గరకి వెళ్లడానికి ధైర్యంచాలక అలా తిన్నగా నడచివెళ్లిపోతున్నాను. ఒక వందగజాలదూరమలా నడిచిం తర్వాత వెనక్కు తిరిగిచూడకుండా వుండలేకపోయినాను. నావంకే దీనంగా చూస్తూన్న శైలబాల కంటబడింది. వెంటనే కాళ్లు వెనక్కి తిరిగాయి. ఆమెను సమీపించి విచారకారణం మెల్లిగా ప్రశ్నించాను. తన నాయినమ్మ చనిపోయిందనీ, పక్కనున్న రైతు లెవరో తన కుటీరాన్నీ తోటనూ అమ్మమని బలవంతపెట్టే రనీ, తాను వప్పుకోకపోగా అంతా కట్టుగట్టి తనవద్ద ఎవ్వరూ ఏమీ కొనకుండా చేస్తున్నారనీ చెప్పి దుఃఖించింది. నాకు చాలా జాలివేసి మళ్లా ప్రస్తావించాను, నా వెంట వచ్చెయ్యకూడదా అని. ఆమె నావంక చూస్తూ 'తమకింకా పెళ్లికాకపోవడం ఆశ్చర్యంగావుంది' అన్నది. అబద్ధ మాడ్డానికి తడుముకోలేదు నేను. నాకింకా పెళ్లికాలేదన్నాను. 'మీ జమీందారులకి పిల్లలకేం కొదవ? మీరు ఎన్ని పెళ్లిళ్లయినా చేసుకోవచ్చననుకుంటాను' అంది. ఆమె ఏవుద్దేశంతో అందోకాని నాకుమటుకు మాతండ్రిదుశ్చర్యలను దెప్పుతున్నట్టనిపించింది. నేను వెంటనే ఆమెచేతిలో చేయివేసి 'శైలబాలా, నిన్ను తప్ప మరెవ్వరినీ నేను వివాహ మాడనని నీకు మాటయిస్తున్నాను. నన్ను మాతండ్రివంటివానిగా తలుస్తున్నావో యేమిటో' అన్నాను. ఆమాటతో ఆమె తలవాల్చి తన అంగీకారాన్ని సూచించింది. వివాహమయిన రెండుసంవత్సరములు ఏమి

సంతోషంగా వున్నానో అంతే. ఆ తర్వాత ఒకదాని వెనుక ఒకటి ఉపద్రవాలు వచ్చిపడ్డాయి. మా కొక పుత్రుడుకూడా కలిగాడు. నాబుద్ధి మళ్లా యెప్పటిలాగ పెడదారులు పట్టసాగింది. ఒకనాడు రేణుక అనే పదహారేళ్ల గొల్లపిల్లని చూసి తహతహలాడాను. శైలబాలకన్నా ఎంతో అందంగా వుండేను, అప్పుడు నా కంటికి. వెంటనే దాన్ని యింట్లో తెచ్చిపెట్టాను. వద్దని శైలబాల ఎంతో మొఱ్ఱపెట్టుకుందిగాని నేను వినలేదు. నేను శైలబాలని పెండ్లాడడం మాతల్లికి యిష్టంలేదు. మా గ్రామంలోని బీదబ్రాహ్మణ కుటుంబంలోని పిల్ల అవడంచేతో, లేక మాతండ్రి మరణానికి ఒకవిధంగా ఆమెతల్లి కారణం అవడంచేతో నాకు తెలియదు. చివరకి రేణుకా, మాతల్లీ ఒకపక్ష మయిపోయి శైలబాలని హింసిస్తుండేవారు. ఈవిషయం నా కప్పుడు తెలీదు. మాయింట్లోని అశాంతికి శైలబాలే కారణమని నాకు తోచి వెంటనే పశుప్రాయుణ్ణై, బాలున్ని నావద్దే వుంచుకొని ఆమెను యింట్లోంచి గెంటేశాను. ఆమె రాళ్లు కరిగేటట్టు మాయింటిముందు ఏడ్చి యేడ్చి, చివరికి నూతిలో పడి మరణించిందని తెలిసింది. కొన్నాళ్లకి రేణుక అప్పటికి రెండు సంవత్సరాల ప్రాయంగల శైలబాలపుత్రుణ్ణి విషంపెట్టి చంపేసింది. వెంటనే నాకు దానిమీద మనసువిరిగి గెంటేశాను. ఆ తర్వాత కొన్నాళ్లకి మా తల్లి నా మొదటి భార్య స్నేహలతని మరల రప్పించింది. ఆమెకు వరుసగా నలుగురు కొడుకులు పుట్టి సరిగా రెండు సంవత్సరాలవరకూ బతికి చనిపోతూవచ్చారు. మా తల్లికీ, నాకూ కూడ అది శైలబాలకి మేము చేసిన అత్యాచారఫల మనిపించింది. మరికొన్నాళ్లకే మాతల్లీ, నాభార్య స్నేహలతాకూడ మరణించారు. నేను కొన్నాళ్లు దుఃఖంలో వున్న తర్వాత స్నేహితులంతా ప్రోత్సహించి నాకు మరొక పెళ్లి చేయించారు. ఆమెకుకూడా వరుసగా ముగ్గురు కొడుకులు పుట్టి రెండేసియేళ్లవరకూ బతికి చనిపోయారు. అప్పటికి నాకు పూర్తిగా నమ్మకమయింది శైలబాలఉసురు ఊరికే పోలేదని. నా భార్య తిరిగి నాల్గోసారి గర్భం ధరించేటప్పటికి నాకు భయం వేసింది. మిత్రుల సలహామీద ఆమెను అనేక పుణ్యక్షేత్రాలు తిప్ప మొదలెట్టేను. ఆబిడ్డణ్ణయినా బతికించుకుందామని నా ప్రయత్నం. ఈలోపున నేను జమీందారీ విడచివెళ్లిన అవకాశం చూసుకొని అక్కడున్న మా ప్రతిపక్షులు మా జమీందారీలో జరుగుతున్న అన్యాయాలిన్నీ అన్నీ కావని గవర్నమెంటువారికి విన్నపంపెట్టుకోగా వారు మా జమీందారీని స్వాధీనం చేసుకున్నారు. నా కీ విషయం మూర్షిదాబాదు ప్రాంతాల్లో వుండగా తెలిసింది. నేను వెంటనే మాజమీందారీకి వెళ్లడాని కిష్టపడక మూర్షిదాబాదువద్ద వున్న ఒక గ్రామంలో మా రైతొకడు వుంటే వానిదగ్గర కొన్నాళ్లలా వుండిపోయాను. అక్కడ నాభార్య ఒక మొగ శిశువుని కన్నది. ఆతర్వాత సుమారు ఆరునెలలు అక్కడుండిపోయాను. కొన్నాళ్లకు మా దురదృష్టంకొద్దీ ఆ గ్రామంలో వుపద్రవమయిన కలరా ప్రారంభించింది. మాముసలి రైతు పాపం కలరాతగిలి చనిపోయినాడు. ఆ గ్రామస్థులందరూ కలరాభయంచేత మారుగ్రామాలకు పారిపోయారు. ఒకనాటిరాత్రి నాభార్యకు కలరాచిహ్నాలు కన్పించాయి. ఆరాత్రి మారైతుకుటుంబం మాతో చెప్పకుండానే పారిపోయా రేదోగ్రామానికి. నాకు ఏమీ తోచలేదు. ఆగ్రామం నిర్జనమవడం చేత తగిన మందు యిప్పించడానికి కూడా వీలు లేకపోయింది. నాభార్య ఆ రెండవరోజున చనిపోయింది. నా కన్నిపక్కలా దావానలము చుట్టుకున్నట్టయింది. ఆ రాత్రి నేను పడిన దుఃఖమునకు మితిలేదు. ఎవ్వరూ దిక్కు కనిపించలేదు. ఆగర్భశ్రీమంతుణ్ణి. నాపాపఫలంవల్లనే నా కీగతి పట్టిందని పూర్తిగా నిశ్చయమయిపోయింది. మనసారా శైలబాలఆత్మని వేడుకున్నాను, అప్పటికయినా నామీద కసిమాని నన్ను క్షమింపమని. ఇంతలో ఎవరో పదహారేళ్ల ప్రాయముగల యువతి వచ్చి నాముందు నిలబడింది. పైన చాలా జోరుగా వర్షం పడుతుండగా, ఈ నిర్మానుష్య మయిన ప్రదేశంలో ఈమె యెటుల రాగలిగిందా అని ఆశ్చర్యపడ్డాను. ఆమెఆకారమూ, అంగసౌష్ఠవమూ మూడుమూర్తులా శైలబాలనే పోలివున్నాయి. నా ప్రార్థనల నాలకించివచ్చిన శైలబాలఆత్మ అని నేను నిశ్చయించుకున్నాను. ఆమెకు నాబిడ్డణ్ణి అప్పగించాను. నా

దగ్గరుంటే వానికి రెండేళ్లు పూర్తి అవుతాయో లేదో అనేభయమే కాకుండా నేనొంటరిగాణ్ణి, ఆపసిబిడ్డణ్ని పెంచడం కష్టమని తోచింది. ఆమె మాత్రం బిడ్డణ్ని పుచ్చుకుంటూ తాను శైలబాలను కాననీ, తన పేరు ప్రతిమ అనీ చెప్పినట్టు జ్ఞాపకం. ఆమె వెళ్లిపోయిన మరునాడు ప్రాతఃకాలమందు తళతళలాడుతూ ఒక బంగారుహారం కనిపించింది. సరిగా ఆమె నిలువబడిన స్థలమందే ఆ హారం పడివుండుటచేత అది ఆమెదే అని నిశ్చయించాను. పసిబిడ్డణ్ని అందుకుందికని వంగినప్పుడు ఆ హారం మెడలోనుంచి పడిపోయి వుంటుందని నా ఊహ. ఆమెహార మామె కప్పగించాలని ఆ చుట్టుపక్కలా ఆమెకై ఎంతో ప్రయత్నించాను కాని ఆమెజాడ యేమీ తెలీలేదు. క్రమంగా ఐహికవిషయాల మీద వాంఛ తగ్గి సన్యాసినై ఊరూరా తిరుగ మొదలుపెట్టేను. ఆ బంగారు హారాన్ని ఆమెకిద్దామని ఎంత ప్రయత్నించినా ఆమె నివాస మెవ్వరూ జెప్ప లేకపోయారు. ఒకనాడు నేనొక మఱ్ఱిచెట్టుకింద కూచొని వుండగా ఈ హారపు హక్కుదారులు నీకై వెతుక్కొనివస్తారనీ, నువ్వు ఫలాని గుట్టలవద్ద సమాధి ఏర్పరుచుకొనమనీ నా కెవరో చెప్పినట్టయింది. నే నామాటల ననుసరించి ఈగుట్టలవద్దకు వచ్చి సమాధి ఏర్పరచుకొని చేసినపాపాలకి పరిహారార్థం హరినామస్మరణ చేస్తూ కూచున్నాను. ఇప్పటివరకు ఎవరూ ఈ హారంకోసం రాలేదు. నేను ఇలా కృశించికృశించి మరణించింతర్వాత వస్తారేమో తెలీదు. అందుచేత నాకథనంతా ఇలా రాసిపెట్టి, ఈహారాన్ని అందులో చుట్టి యిక్కడ వుంచేశాను. ఒకవేళ నేను మరణించినా నాఆత్మ నావలెనే వారికై నిరీక్షిస్తుంటుంది. ఈహారం దాని హక్కుదారులకి చేరేవరకూ నాఆత్మకి శాంతి వుండదు'

"'ఇలా రాసివున్న ఆకథనంతా చదివేసరికి నా మనస్సు పశ్చాత్తాపంతో దహించుకొనిపోయింది. నే నన్యాయంగా ప్రతిమని అనుమానించాను. ఆమె ఏమయివుంటుందో అని దిగులుపుట్టింది. ఆమర్నాడే మూర్షిదాబాదు చేరి అక్కడనుండి పూర్వం మేమున్న కండీగ్రామం చేరుకున్నాను. నాహృదయం ఉద్వేగంతో కొట్టుకోపోతోంది. నా కప్పటికి ప్రతిమకి అరవై సంవత్సరాలప్రాయం వుంటుందన్న ఆలోచనే లేదు. నాపదిహేనేళ్ల ప్రతిమకోసమే కళ్లు వెదుకుతున్నాయి.

"'ఈ నలభైయైదుసంవత్సరాల్లో మా గ్రామం పూర్తిగా మారిపోయింది. మఱ్ఱిచెట్టును గుర్తుపెట్టుకొని మాయిల్లు కనుక్కోగలిగాను. అచ్చట ఎవరో మాలవారు కాపురమున్నారు. అక్కడ నాకు ప్రతిమవిషయ మెవ్వరూ చెప్పలేకపోయారు. ఒకరైతు మాత్రం తన ముసలితల్లి ఎప్పుడో ఆ పేరు వుచ్చరించినట్టు జ్ఞాపకమున్నదని చెప్పి, నన్ను ఆముసలావిడదగ్గరకి తీసుకోవెళ్లాడు. ఆమె నావంకజూసి 'అవును; ప్రతిమ ఆమర్రిచెట్టుకెదురుగా వున్న యింట్లోనే వుండేది. ఆమె చాలనాళ్లకిందటే కొడుకుతోకూడ కలకత్తా వెళ్లిపోయిన'దని చెప్పి తన కొమారునివంక చూస్తూ 'మన గోపీగాడు పనిచేస్తున్న భూములు వారివే. ఆబాబు అప్పుడప్పుడు భూములు చూసుకుందికి వస్తుంటాడు కాదట్రా' అన్నది. నేను వెంటనే ఆగోపీదగ్గరికి పరుగెత్తితే వాని యజమానిపేరు శ్యామప్రసాద్ చౌదరీ అనీ, అతను కలకత్తాలో వకీలనీ తెలిసింది.

"'నేను కలకత్తా పరుగెత్తి అతికష్టమ్మీద ఈ చౌదరీబాబుని కలుసుకోగలిగాను. నలభైయైదుసంవత్సరాల వయస్సుగల చౌదరీని చూసి నేను కొంత ఆశ్చర్యపడ్డాను, ఆనాడు ప్రతిమదగ్గర చూచిన ఆరునెలల పసివాడింతవాడయాడా అని. ప్రతిమవిషయ మాయన్నడిగాను. మొదట ఆయన 'లోపలనున్న'దని చెప్పి ఏదో జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని 'మీ కేప్రతిమ కావా'లన్నాడు. మీతల్లి ప్రతిమకై వచ్చానని చెప్పాను. 'మీ రెవ' రన్నాడు చౌదరీ, నావంక వింతగా చూస్తూ. నే నామెతల్లికి దగ్గిరబంధువు నని చెప్పేను. తన తల్లి సుమారు పదిహేనుసంవత్సరాలకిందటే చనిపోయిం దన్నాడు. నేను దుఃఖ మాపుకోలేక అక్కడే కూలబడ్డాను. ఎన్ని కష్టాలు పెట్టేనా శీలవతి నని నన్ను నేనే శపించుకున్నాను. ఈలోగా లోనుండి ఒక పదిహేనుసంవత్సరాలయువతివచ్చి నన్ను వింతగా చూడసాగింది. నే నామెను చూచి నిర్ఘాంతపోయాను. నాకు సుమారు అరవైయైదుసంవత్సరాలని నేను మరచి

పోగలుగుతే ఆమె నాప్రతిమే అనుకుందును. అదే రూపు, అదేఎత్తు. చౌదరీ నాదుఃఖకారణ మడుగుతూ నన్ను కుర్చీలో కూర్చుండబెట్టి ఆవచ్చిన యువతిచేత విసనకర్రతో విసిరింపించాడు. ఆమె తన కుమార్తె అనీ, తనతల్లిజ్ఞాపకార్థం ఆమెకూ ప్రతిమ అనే పేరుపెట్టేమనీ చెప్పేడు చౌదరి. నేను వారింట్లో నాలుగురోజులు అతిథిగా వుండిపోయాను. ఈలోపున ప్రతిమకు నావద్ద చాలా చనువయింది. ఆమె నాప్రతిమనే పోలివుండడాన్ని నేను నాబంగారుహారాన్ని ఆమె మెడ నలంకరించాను. పాపం ప్రతిమతల్లి ఒక ఏడాదికిందటే చనిపోయిందిట. ఆమెతల్లి చనిపోయిం దని వినగానే నాకు ప్రతిమా, శైలబాలల జీవితాలు జ్ఞాపకానికి వచ్చి కొంత భీతి కలిగింది. శైలబాలకూ ఆ వయస్సునే తల్లిపోయింది; నాప్రతిమకూ ఆవయస్సునే తల్లిపోయింది. మళ్లీ ఈమెకు ఆవయస్సనే—! నా కాలోచిస్తున్న కొద్దీ ఒక ఊహ కలిగింది. అదే నా ఈవింతవిల్లుకి కారణము'

"అని బెనర్జీ దాదా ఒక్క నిముషము విశ్రాంతి తీసుకొని మరల ప్రారంభించాడు:

"'నేను ఒకనాడు ఆ అమ్మాయి పెళ్లివిషయం ప్రస్తావించాను. చౌదరీవల్ల మీ యిర్వురి ప్రేమగాథ తెలిసింది. వెంటనే నా కదోమాదిరి భయంవేసింది. శైలబాలకీ వివాహానంతరము అంత ఆనందం కలగలేదు. నాప్రతిమకుకూడా వివాహప్రస్తావన వచ్చే వయసుదగ్గిర్నుంచే కష్టాలు ప్రారంభమైనాయి. నేను పూర్తిఅయిన దృఢవిశ్వాసంతో చెబుతున్నాను. ఈప్రతిమే మొదటిజన్మలో శైలబాల అయి, తర్వాత నా ప్రతిమ అయి, ఈ జన్మలో ఈ ప్రతిమగా జన్మించింది. శైలబాలకు వివాహానికి పూర్వ మొనర్చిన వాగ్దాన ముల్లంఘించినందుకు ఆమెశాపం తగిలి పాపం ఆగర్భ శ్రీమంతుడయిన జమీందారు ఆ తర్వాత ఎన్ని పెళ్లిళ్లు చేసుకున్నా ఆనందమన్నది లేక పుట్టిన పిల్లలంతా మరణించడమేగాకుండా జమీందారీనికూడా గోల్పోయాడు. అతని ఆఖరిపిల్లడు—మన చౌదరీ—ప్రతిమ కప్పగించకుండా వుంటే రెండేళ్లు పూర్తికాగానే చనిపోయివుండు ననడాని కేమీ సందేహం లేదు. పురుషుడొనర్చిన అన్యాయానికి అలిగి ఆ యిల్లాలు—శైలబాల—తన వివాహానికిచ్చిన ఈ శాపం తప్పకుండా మూడుజన్మలవరకయినా వుండితీరుతుంది. ఈ ప్రతిమకీ శైలబాలకీ ఒకవిధమయిన బంధుత్వ ముండడం కూడా నాకు మరింత భయకారణ మయింది.

"'నా ప్రతిమకికూడా వివాహసౌఖ్యము లభించలేదు. అంతవరకూ ఆనందంగా గడచిపోయిన ఆమె జీవితం వివాహప్రస్తావన రాగానే ఒక తుపానులో పడి కొట్టుకోపోయింది. శైలబాలలాగే ఆమెకూడ తన ప్రియునికన్నా ముందే చనిపోయింది. ఇప్పుడు ఈ ప్రతిమ వివాహప్రస్తావన రాగానే తన తల్లిని గోల్పోయింది. ఆమె వివాహంచేసుకున్నదా అంటే మిగతా జీవితమంతా దుఃఖమయ మయిపోవడమే గాకుండా తన భర్తకంటే ముందు తానే అకాలమరణానికి పాలవకతప్పదు. అందుచేత ఈ జన్మలోనయినా శైలబాలశాపమునకు ఆమే, ఆమెభర్తా ఆహుతిగాకుండా రక్షించడం నావిధిగా యెంచుకున్నాను. ఛటర్జీ దెయ్యమై నాకోసం నిరీక్షించి నాకీకథనంతా అందచేయడం ఈ వుద్దేశంతోనే అని నానమ్మకం.

"'ఛటర్జీ తాను శైలబాలయెడల గావించిన అత్యాచారానికి పశ్చాత్తప్తుడై, ఆ పాపములనుండి విముక్తిచెందగోరి తన ఏకైకపుత్రుణ్ణి నా ప్రతిమ కందజేశాడు. నేనుగూడ ప్రతిమకు గావించిన అన్యాయముల నుండి విముక్తికావడానికి నా ఆస్తినంతా ఈ ప్రతిమకి సమర్పించ సిద్ధపడ్డాను. ఆమెకు నీ కిప్పుడు చెప్పిన కథనంతా నిన్ననే చెప్పి, ఆమె పెళ్లికున్న ఈ పూర్వశాపం తెలియపరచి, ఆమె ఈ జన్మలో అవివాహితగా వుండిపోతేనేగాని శాపవిముక్తి కాదని నచ్చచెప్పేను. ఆమె నా కథనంతా విని పాపం గడగడ వణకింది. శైలబాలా ప్రతిమలకు జరిగిన అన్యాయాలకు పరిహారార్థం తాను ఆ జన్మాంతమూ అవివాహితగా వుండిపోతానని మనఃస్ఫూర్తిగా వాగ్దానం చేసింది. అయినా ఆమెతండ్రి ఎప్పుడయినా ఆమెమనస్సు తిప్పివేయవచ్చునని ఈ విధంగా నా వీలునామా రాసి నిన్నుకూడ సాక్షిసంతకానికి రప్పించాను. ఆమెశాప

ముక్తికి నీవూ తోడ్పడాలి. ఇప్పుడు నీవు ప్రతిమను వివాహం చేసుకొంటివా అంటే మీరిద్దరూ నరక కూపంలో పడుట తథ్యము.

"'వినోదబాబూ, ఇదీ నా కథ. ఈ కథంతా విన్నతర్వాత ప్రతిమ శ్రేయస్సు కోరే నేనిలా ప్రవర్తించానని నీకు నమ్మకం కలిగివుంటుం దనుకుంటాను. ఇక ఆమెమీద వ్యామోహం తప్పుకుంటావని నా నమ్మకం. ఆమెకు వ్రతభంగం కానివ్వవని నా విశ్వాసం. ఏమంటావు?'

"అని బెనర్జీ నా బుజంమీద చేయివేసి నా కళ్లల్లోకి చూస్తూ ప్రశ్నించాడు. గుడ్లప్పగించి ఆయన కథంతా విపరీతమయిన భయంతోనూ, ఆశ్చర్యం తోనూ వింటున్నా నంతసేపూ నాకు పూర్తిగా మతి పోయినట్లే అయిపోయింది. ఇక ప్రతిమప్రసంగం తలపెట్టనని అతని చేతిలో చేయివేసి తిరిగివచ్చేశాను కలకత్తా."

అని కళ్లనీళ్లతో తన వృత్తాంతమంతా చెప్పి ఈజీఛైర్‌లో వెనక్కు చేరబడ్డాడు రాయి. అలా నిర్ఘాంతపోయి వింటున్నా నతని విషాదవృత్తాంత మంతా.

"ఆలోచిస్తాంటే-మరి పెళ్లే చేసుకోబుద్ధిపుట్ట డం లేదు!" అనిమాత్ర మన్నట్లు జ్ఞాపకము.

పోతన!

●

శ్రీ మోచర్ల రామకృష్ణయ్య

●

పసిడిపల్లేరములఁ గ్రమెసవుకోరిక లేక, రత్నాంబరములపై రక్తిలేక,
భద్రకుంజరపు టంబారిపై నూరేగి బిరుదు టందెల నందు వేడ్కలేక,
కస్తూరికై ఱేండ్లఁ బ్రస్తుతించుటలేక, అగ్రహారములపై నాసలేక,
ఉమ్యేలల్ దూతికల్ తొయ్యలుల్ కప్రంపువిడియముల్ లేవన్న యడలు లేక,

వినుతకవితాకుమారిని విక్రయింప
లేక, కీర్తికిఁ బరుగెత్తలేక, మాకు
భక్తిపీయూషపరిపూతభాగవతము
నిచ్చితివి, తీర్చు టెట్లు నీఋణము సుకవి!